

Příloha č. 1 Strategie CLLD 2021–2027

Socioekonomická analýza MAS

Hrušovansko, z. s.

červen 2021

EVROPSKÁ UNIE
Evropský fond pro regionální rozvoj
Integrovaný regionální operační program

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

OBSAH

1 Geografická charakteristika regionu	3
2 Obyvatelstvo.....	4
2.1 Vývoj počtu obyvatel	4
2.2 Věková struktura	5
3 Technická infrastruktura	6
4 Dopravní infrastruktura.....	7
5 Vybavenost obcí	9
5.1 Školská zařízení.....	9
5.2 Služby v oblasti kultury a sportu.....	10
5.3 Sociální služby.....	10
5.4 Lékařské a ostatní služby.....	10
6 Bydlení.....	11
7 Životní prostředí	12
7.1 Odpadové hospodářství	12
7.2 Voda.....	12
7.3 Kvalita ovzduší	13
7.4 Výskyt chráněných lokalit.....	13
7.5 Veřejná prostranství.....	14
8 Život v obcích.....	14
9 Nezaměstnanost.....	15
10 Řízení obcí, informovanost, spolupráce	16
11 Bezpečnost v obcích	17
12 Cestovní ruch.....	17
13 Shrnutí analýzy	20

Seznam tabulek

Tabulka 1 Obecná charakteristika obcí MAS Hrušovansko.....	4
Tabulka 2 Porovnání základních věkových kategorií MS Hrušovansko s vyššími územními celky.....	6
Tabulka 3 Přehled technické infrastruktury v obcích.....	6
Tabulka 4 Přehled dostupnosti služeb v obcích.....	9
Tabulka 5 Počet nezaměstnaných v červnu 2021.....	15
Tabulka 6 Vývoj podílu nezaměstnaných osob.....	16
Tabulka 7 Hromadná ubytovací zařízení.....	19

Seznam grafů

Graf 1 Vývoj počtu obyvatel v území MAS.....	5
Graf 2 Počet dokončených bytů.....	11

1 GEOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA REGIONU

Hrušovany nad Jevišovkou jsou obcí s pověřeným obecním úřadem. Pod Hrušovany nad Jevišovkou v rámci tohoto rozdělení spadají obce Borotice, Božice, Břežany, Hevlín, Hrabětice, Litobratřice, Mackovice, Pravice, Šanov a Velký Karlov. V porovnání s Místní akční skupinou chybí obce Dyjákovice a Čejkovice, která spadají pod úřad ve Znojmě, a obec Jevišovka, která spadá pod Mikulov. V místní akční skupině chybí obec Borotice, která je zapojena do mikroregionu Daniž, jež je členem MAS Znojemské vinařství, a také obec Litobratřice, která není členem žádné existující MAS. Toto rozdělení je v souladu i s přibližnou přírodní hranicí, kterou tvoří řeka Dyje na východě a jihu regionu. Většina obcí leží v okrese Znojmo v Jihomoravském kraji, pouze Jevišovka je součástí okresu Břeclav.

Řešená oblast leží v jižní části Moravy na hranicích s Rakouskem. Region je převážně rovinatý. Menšími výjimkami je okolí obcí Božice, Pravice a Břežany, kudy protéká řeka Jevišovka a spolu s Příčným potokem zde tvoří Údolí lásky. Také potok Břežanka mírně narušuje jinak rovinatý region. Na jihu a východě území teče řeka Dyje, která zde tvoří přírodní hranici regionu.

Z geomorfologického hlediska se Hrušovansko rozkládá v jižní části Dyjsko-svrateckého úvalu, který spadá pod tzv. Karpatskou soustavu. Dyjsko-svratecký úval je zde tvořen Dyjsko-svrateckou nivou, Jaroslavickou a Drnholeckou pahorkatinou. Zmíněné geomorfologické celky se rozkládají v okolí řek Dyje a Jevišovky, které také protékají Hrušovanskem. Dyjsko-svratecká niva tvoří místní roviny. Od této nivy se na severo – západ rozkládá Drnholecká pahorkatina, která se dále dělí na okrsky Hrabětická plošina, Jevišovická niva a Olbramovická pahorkatina. Drnholecká pahorkatina se line severozápadně od obce Drnholec a na Hrušovansku zasahuje v jeho severní části, přičemž z jihu je ohraničená řekou Jevišovkou.

Jaroslavická pahorkatina leží na jihovýchod od obce Jaroslavice a je ohraničena ze severu řekou Dyjí a na Hrušovansko tak téměř nezasahuje. Obě pahorkatiny se řadí mezi nížinné pahorkatiny. Nejvyšším bodem regionu je kopec na Kašenci (253 m.n.m.), který leží v severní části obce Mackovice v Drnholecké pahorkatině.

Hrušovansko leží v teplé až velmi teplé klimatické oblasti, jak je ostatně pro jižní část Moravy typické. Charakter podnebí lze označit za suchý. Průměrná roční teplota dosahuje hodnot 9–10 stupňů, což lze označit za nadprůměrné oproti celé České republice. Hrušovansko leží ve srážkovém stínu Českomoravské vrchoviny. Proto zde roční úhrn srážek dosahuje pouze 450–500 mm za rok. Většinu území pokrývají černozemě – hlinité a jílovitohlinité. Země je zde rovinatá s maximálním sklonem 3 stupně. Půda je zde využívána jako orná pro pěstování kukuřice, vína, zeleniny a cukrové řepy, obilí, řepky i slunečnice. Na hrušovansku existují také nivy, které mají vysokou hladinu podzemních vod a jsou tak trvale zamokřené a používají se pouze jako louky (především v okolí Litobratřického potoka). Oblasti dominují řeky Dyje a Jevišovka. Nachází se zde ale také množství menších potoků a zavlažovacích kanálů.

Hrušovansko náleží do dubového vegetačního pásma, které je typické pro nížinné oblasti do 300 m.n.m. Dubům se ostatně v oblastech s relativně vysokou průměrnou teplotou a nízkým

úhrnem srážek daří. Díky příznivému klimatu a reliéfu byla však krajina rychle přeměněna člověkem až do dnešní podoby, kdy dominuje především orná půda a louky.

Místní akční skupinu Hrušovansko tvoří 12 obcí o celkové rozloze 21 1,27 km².

Tabulka 1 Obecná charakteristika obcí MAS Hrušovansko

Název obce	Statut	ORP	SO s pověřeným obecním úřadem	Počet obyvatel k 31. 12. 2020	Počet obyvatel v produktivním věku v %	Rozloha v km ²	Hustota zalidnění
Božice	obec	Znojmo	Hrušovany n/Jev.	1 561	64,5	29,89	52,2
Břežany	obec	Znojmo	Hrušovany n/Jev.	797	71,2	16,39	48,6
Čejkovice	obec	Znojmo	Znojmo	226	65,9	9,20	24,6
Dyjákovice	obec	Znojmo	Znojmo	848	66,2	19,30	43,9
Hevlín	obec	Znojmo	Hrušovany n/Jev.	1 424	66,0	26,94	52,9
Hrabětice	obec	Znojmo	Hrušovany n/Jev.	893	64,8	16,04	55,7
Hrušovany n/Jev.	město	Znojmo	Hrušovany n/Jev.	3 309	63,6	25,30	130,8
Jevišovka	obec	Mikulov	Mikulov	689	66,2	12,65	54,5
Mackovice	obec	Znojmo	Hrušovany n/Jev.	374	65,5	11,80	31,7
Pravice	obec	Znojmo	Hrušovany n/Jev.	353	71,4	9,92	35,6
Šanov	obec	Znojmo	Hrušovany n/Jev.	1 560	66,4	20,36	76,6
Velký Karlov	obec	Znojmo	Hrušovany n/Jev.	404	66,6	13,49	29,9

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Tabulka výše zobrazuje kompletní seznam členských obcí včetně jejich základních charakteristik. Jelikož je průměrný počet obyvatel na obec v České republice přibližně 1711, je možné všechny obce, kromě výše zmíněných Hrušovan nad Jevišovkou, charakterizovat jako podprůměrné. Ukazatel podíl obyvatel v produktivním věku zobrazuje hodnoty nadprůměrné proti celorepublikovému průměru (cca 64 %). Tedy potenciál mladé pracovní síly se v obcích nachází.

2 OBYVATELSTVO

2.1 VÝVOJ POČTU OBYVATEL

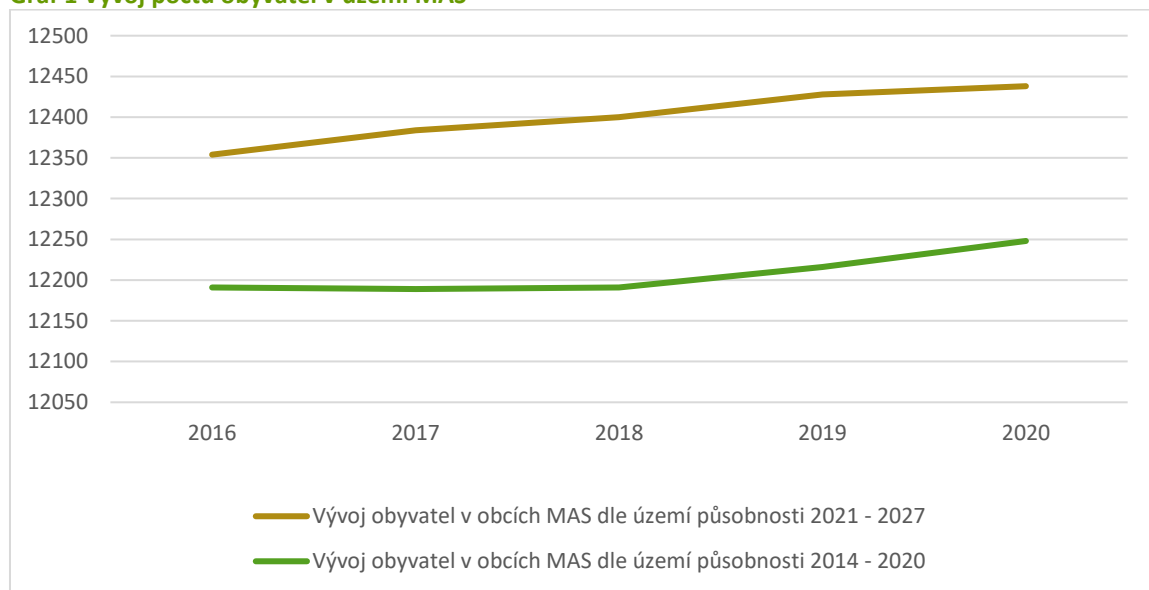
Počet obyvatel v území MAS Hrušovansko se dlouhodobě pohybuje kolem 12 000 obyvatel.

Vzhledem k tomu, že MAS Hrušovansko změnilo pro nové programové období území působnosti, graf níže pozoruje vývoj obyvatel ze dvou hledisek. První ukazatel sleduje vývoj obyvatel v území při práci s daty obcí, které jsou součástí území MAS v nynějším programovém období, tedy s obcí Jevišovka a bez obce Litobratřice. Naopak druhý ukazatel monitoruje vývoj počtu obyvatel v území působnosti včetně obce Litobratřice, ovšem bez zahrnutí obce Jevišovka. Protože obec Jevišovka v předcházejícím programovém období nebyla součástí MAS Hrušovansko, nelze tak objektivně porovnat vývoj počtu obyvatel v MAS Hrušovansko s předchozími lety.

Z grafu lze pozorovat, že z obou hledisek má vývoj počtu obyvatel v posledním pětiletém období růstový trend, přičemž celkový počet obyvatel v předchozím území působnosti dosahoval nižších hodnot než by mohl dosáhnout v případě, kdy by součástí MAS byla v dané době obec Jevišovka. Lze tak usuzovat, že by obec Jevišovka mohla být do dalších let co se vývoje obyvatelstva týče pro území MAS přínosem.

U jednotlivých obcí se počet obyvatel měnil pouze v řádu desítek. Demografickou situaci tak lze za region jako celek označit za stabilní.

Graf 1 Vývoj počtu obyvatel v území MAS

Zdroj: ČSÚ

2.2 VĚKOVÁ STRUKTURA

Věkovou strukturu obyvatelstva dobře zobrazuje tzv. index stáří, který se vypočítá jako poměr obyvatel starších 65 let ku obyvatelům mladším 14 let. Na Hrušovansku tento index v roce 2008 činil 73,3 a v roce 2012 již 87,5 a v roce 2020 115,7, což indikuje stárnutí obyvatelstva. Ve srovnání s vyššími územními celky je však obyvatelstvo na Hrušovansku mladé. Má tedy

velice vysoký potenciál pracovní síly, což může být podnětem pro investory vložit svůj kapitál právě sem.

Tabulka 2 Porovnání základních věkových kategorií MS Hrušovansko s vyššími územními celky

Věk	MAS Hrušovansko	okres Znojmo	okres Břeclav	Jihomoravský kraj	Česká republika
0-14 let (v %)	18,4	15,9	15,4	16,2	10,1
15–64 let (v %)	15,9	63,9	64,3	63,6	63,8
65 a více let (v %)	65,7	20,2	15,4	20,2	20,2
index stáří	115,7	126,9	132	125,1	125,5

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

3 TECHNICKÁ INFRASTRUKTURA

Vybavenost obcí technickou infrastrukturou, kterou názorněji zobrazuje tabulka níže ukazuje na dobré celkové vybavení jak kanalizací, tak vodovodem a plynofikací. Plynofikací není vybavena dle aktuálně dostupných informací obec Velký Karlov. V obci je zavedená teplofikace.

Tabulka 3 Přehled technické infrastruktury v obcích

Název obce	Kanalizace	Vodovod	Plynofikace
Božice	x	x	x
Břežany	x	x	x
Čejkovice	x	x	x
Dyjákovice	x	x	x
Hevlín	x	x	x
Hrabětice	x	x	x
Hrušovany n/Jev.	x	x	x
Jevišovka	x	x	x
Mackovice	x	x	x
Pravice	x	x	x
Šanov	x	x	x
Velký Karlov	x	x	teplofikace

Zdroj: vlastní zpracování

Z obecného hlediska je technická infrastruktura v území kvalitní, postupem stárnutí infrastruktury však vznikne potřeba její obnovy. Rekonstrukce veřejného osvětlení a rozhlasu plánuje např. obec Jevišovka.

V Hrušovanech nad Jevišovkou je dlouhodobě nezbytná revitalizace vnitrobloku Mlýnská a zbudování kanalizace v ulici Příkopy.

Vzhledem k tomu, že v době zpracování analýzy jsou nejdostupnější statistická data týkající se vybavení domácností PC a internetovým připojením ze sčítání lidu 2011, nelze objektivně zhodnotit aktuální stav. Z pohledu vyššího územního celku bylo dle údajů ČSÚ v Jihomoravském kraji v roce 2018 vybaveno osobním počítačem 78 % domácností a internetovým připojením 80,6 %, což je na nárůst o 11 a 20 % proti roku 2011. Je tak možné předpokládat, že mírnému růstu mohlo v daném období dojít také v území MAS Hrušovansko. Subjektivně lze však konstatovat, že připojení k internetu v Hrušovansku nepředstavuje pro obyvatele globální problém, většina obyvatel dnes již využívá smart telefony, které plně nahrazují osobní počítače a umožňují připojit se k internetu buď prostřednictvím wifi nebo datových služeb operátora. Současně lze předpokládat, že v době pandemie COVID-19 a s tím související distanční výuky řada domácností případnou absenci internetového připojení či počítačového vybavení vyřešila.

4 DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURA

Na severozápadním okraji extravilánu obce Makovice se nachází silnice I. třídy I/53. Další rychlostní komunikace nebo silnice I. třídy už na území Hrušovanska nejsou.

Silnice č. I/53 ze Znojma do Pohořelic sice daným územím téměř neprochází, ale má pro něj značný význam, protože z především severní části území se po ní dá dostat nejrychlejší cestou do okresního Znojma. Obyvatelé všech obcí pak tuto komunikaci používají, pokud se chtějí co nejrychleji dostat do krajského města Brna, kdy se za Pohořelicemi napojí na rychlostní komunikaci R52. Na tuto významnou silnici se lze z Hrušovanska dostat především po dvou severojižních silnicích druhé třídy č. II/415 a II/397. První zmíněná vede na sever k zmíněné komunikaci první třídy, lze se s ní ale dostat i dále směrem na Moravský Krumlov. Tato cesta spojuje region i s Rakouskem – vede na jih do obce Laa an der Thaya. Je to jediné přímé spojení regionu s Rakouskem, protože druhá silnice č. II/397 končí na svém jižním konci v Jaroslavicích a dále na jih nevede, což je pravděpodobně pozůstatek minulé železné opony. Na severním konci se s ní kromě silnice z Pohořelic do Znojma lze dostat směrem na Hostěradice, Miroslav a dále do Moravského Krumlova. Z jihu území se dá pohodlně dostat po západovýchodní silnici II. třídy č. 408 do Znojma. Tyto tři komunikace lze označit za páteřní. Za zmínku ještě stojí silnice č. II/414, která vede z Hrušovan nad Jevišovkou přes východní hranici regionu na Mikulov a Novomlýnské nádrže. Kromě těchto silnic I. a II. třídy protíná region množství komunikací III. třídy, na kterých jsou závislé především Břežany, Šanov a Velký Karlov.

Kromě silničních tahů se na Hrušovansku nalézají také železnice, které jsou v regionu pomyslně uspořádány do kříže. Severojižním směrem vede železnice od Brna, Moravských Bránic a Moravského Krumlova dále na jih do Hevlína. Do této obce však železniční spojení od roku 2010 nefunguje. Dříve byla tato severojižní trasa hlavní železniční spojnici z Vídně do Brna. Po druhé světové válce ale bylo spojení na česko-rakouské hranici zrušeno a koleje rozebrány. Na západ vede železnice do okresního Znojma a na východ do Břeclavi. Železnice se kříží mezi obcemi Šanov a Hrušovany nad Jevišovkou.

Oblast Hrušovanska spadá do Integrovaného dopravního systému Jihomoravského kraje, díky kterému by měla být zajištěna návaznost regionálních autobusových i vlakových spojů. Dopravní obslužnost je na Hrušovansku až na výjimky, mezi které patří především Velký Karlov a některé víkendové odpolední spoje na poměrně dobré úrovni. Do Brna se lze dostat přímým spojením z Hevlína, nebo přes Znojmo a Lechovice. Spojení s okresním městem Znojmo a okresním městem Břeclav je vyhovující. Taktéž dopravní dostupnost Hrušovan je místními vnímána kladně.

Problémem regionu je nedostatečná kvalita či dokonce absence chodníků a některých pozemních komunikací. Především chodníky jsou velkým tématem v obci Čejkovice, kde do roku 2020 nebyl chodcům k dispozici žádný chodník. Chodníky je třeba doplnit v řadě ulice uvedené obce. Opravu či doplnění komunikací a chodníků vyžadují také obce Mackovice, Hrabětice, Velký Karlov, Šanov.

V obcích je také nedostatek parkovacích míst u veřejných budov. Při běžném provozu jsou často dostačující, problém však může nastat v případě konání hromadných akcí. Dostatek parkovacích míst také navazuje na budoucí rozvoj cestovního ruchu v regionu. Parkovací místa pro obytné domy včetně sociálního zázemí plánuje obec Šanov.

Obec Šanov plánuje vybudování sítě lesních cest.

5 VYBAVENOST OBCÍ

Hlavním centrem občanské vybavenosti plnící funkce vyšší kategorie je město Hrušovany nad Jevišovkou.

Tabulka 4 Přehled dostupnosti služeb v obcích

Obec	ZŠ	MŠ	Veřejné WC	lékař	pošta	obchod	SDH/HZS	obecní policie	spol. dům	vybrané soc. služby	ubyt. služby	strav. podniky
Božice	ano	ano	ne	ano	ano	ano	ano	ne	ano	ano	ano	ne
Břežany	1. st.	ano	ne	ano	ano	ano	ano	ne	ne	ano	ne	ne
Čejkovice	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ano
Dyjákovice	ano	ano	ne	ano	ano	ano	ano	ne	ano	ne	ano	ne
Hevlín	ano	ano	ne	ne	ano	ano	ano	ne	ano	ne	ano	ano
Hrabětice	1. st.	ano	ne	ne	ano	ano	ne	ne	ne	ne	ano	ano
Hrušovany n/Jev.	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ne	ano	ano	ano	ano
Jevišovka	ne	ano	ne	ano	ne	ano	ne	ne	ano	ano	ano	ano
Mackovice	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ano	ne	ne	ne	ne	ne
Pravice	ne	ano	ne	ne	ne	ano	ano	ne	ano	ne	ne	ne
Šanov	ano	ano	ne	ne	ne	ano	ano	ne	ano	ano	ano	ne
Velký Karlov	ne	ano	ne	ne	ne	ano	ne	ne	ano	ne	ne	ne

Zdroj: vlastní zpracování

5.1 ŠKOLSKÁ ZAŘÍZENÍ

Mateřská škola se nachází ve všech obcích kromě Mackovic a Čejkovic. Jen první stupeň základní školy je dětem dostupný v obci Hrabětice a Břežany. Obec Břežany do budoucna plánuje zřídit 2. stupeň. Oba stupně jsou zřízené v obcích Božice, Dyjákovice, Hevlín, Hrušovany nad Jevišovkou a Šanov. Základní uměleckou školou zřizuje pouze město Hrušovany nad Jevišovkou a v Božicích je krajská pobočka ZUŠ. Obec Mackovice a Čejkovice užívá školská zařízení obcí Břežany, Božice, obec Pravice a obec Velký Karlov užívá zařízení obce Dyjákovice. Střední škola, jakéhokoliv zaměření není zřízena ani v jedné z obcí. Také se ve sledovaném území nenachází žádná škola či školské zařízení zřizované církví či soukromou právnickou osobou.

Některé školní budovy v regionu vyžadují rekonstrukci. Opravu budovy ZŠ plánuje například obec Břežany, ale také Hrabětice, která současně připravuje rekonstrukci budovy MŠ.

5.2 SLUŽBY V OBLASTI KULTURY A SPORTU

Ačkoliv mají obce, co se počtu týče, poměrně vysoké vybavení hřišti, z dotazníkového šetření vyplynula potřeba investic do staveb pro volný čas.

V oblasti sportovní vybavenosti je nejvíce vybavená obec Šanov, která provozuje Sportcentrum s víceúčelovou halou s kuželnou a fitness, je zde také multifunkční hřiště. V Hrušovanech n. J. se dobudovala víceúčelová sportovní hala, fit park, workoutové hřiště. Venkovní multifunkční hřiště se nachází v obcích Velký Karlov, Čejkovice, Hrabětice, Pravice. V obci Jevišovka je k dispozici venkovní volnočasový areál sloužící k různým druhům sportu (tenis, badminton, volejbal apod.) Dětská hřiště se nacházejí v každé obci. Obec Jevišovka plánuje zbudovat víceúčelové sportovní zařízení. Výstavbu multifunkčního hřiště chystá také obec Mackovice.

Bazény se nachází pouze v obcích Božice a Hrušovany n. J. V území není zřízeno žádné veřejné venkovní koupaliště.

V žádné z obcí není stálé funkční kino (jen v Hrušovanech je kino letní). Ve většině obcí se nachází kulturní domy, u některých je však již potřeba provést rekonstrukci vnějších i vnitřních prostor. V obci Hevlín byl kulturní dům kompletně zrekonstruován, v obci Hrušovany nad Jevišovkou vzniklo z prostor bývalého hotelu Městské společenské centrum. Naopak kulturní zařízení chybí v obcích Břežany, Čejkovice a Hrabětice. V obci Břežany pro vnitřní společenské/kulturní akce využívají prostory tělocvičny, v obci Čejkovice a Hrabětice využívají prostory místních restaurací.

Z kulturních památek mají nejvyšší zastoupení sakrální stavby. V obcích Břežany a Šanov se nacházejí zámky, v nichž je však zřízeno sociální zařízení. Budova zámku se je také v Hrušovanech nad Jevišovkou, která má široký potenciál využití. Stav budov však v současnosti neumožňuje prostory jakkoli využít. Dlouhodobým záměrem města je postupná kompletní rekonstrukce zámku s vizí zřízení prostor jako zázemí pro dramatický kroužek ZUŠ, muzea, obřadní síně atd.

5.3 SOCIÁLNÍ SLUŽBY

Na území MAS Hrušovansko se nachází více zařízení sociálních služeb. V Šanově a Břežanech jsou umístěny ústavy sociální péče. Domovy pro seniory se stálou pečovatelskou službou jsou v Božicích, Šanově a Jevišovce. Domy pečovatelské služby (DPS) jsou v Hrušovanech n. J. a v Božicích. Požadavky seniorů na umístění v těchto zařízeních vysoce převyšují jejich kapacitu, a proto se připravuje vybudování dalších DPS v Hrušovanech n. J. a v Hevlíně.

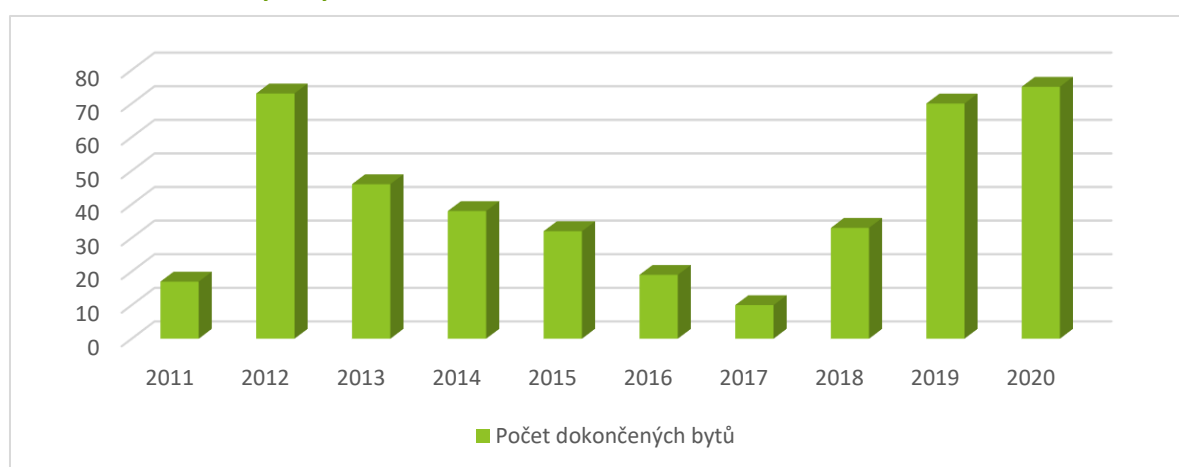
5.4 LÉKAŘSKÉ A OSTATNÍ SLUŽBY

Poštu zřizuje většina obcí, přičemž obce Jevišovka, Mackovice, Pravice, Šanov, Velký Karlov užívají služby v jiných obcích. Samostatná ordinace praktického lékaře pro děti i dospělé se nachází v obcích Božice, Břežany, Dyjákovice a Hrušovany nad Jevišovkou. Ordinace specialistů jsou na území MAS Hrušovansko částečně zastoupeny v Hrušovanech n. J.

6 BYDLENÍ

Na Hrušovansku se podle sčítání v roce 2011 nacházelo 3573 domů.

Graf 2 Počet dokončených bytů

Zdroj: ČSÚ

V roce 2012 hrušovansko dosáhlo vysokého nárůstu dokončených bytů, což bylo ovlivněno výstavbou domů s pečovatelskou službou v obci Šanov v daném roce. Roky 2016 a 2017 naopak zaznamenaly útlum. Od roku 2018 nabral počet dokončených bytů opět růstový trend. Celkový počet dokončených bytů se tedy stále zvyšuje.

V území MAS Hrušovansko je vysoká poptávka po pozemcích určených k výstavbě, která převyšuje nabídku volných parcel. Např. obec Břežany plánuje zahájit druhou etapu výstavby lokality pro rodinné domy, obec Mackovice připravuje rekonstrukci budovy bývalé školy včetně její přestavby na byty. Bytovou výstavbu plánuje také obec Velký Karlov.

7 ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Území MAS je území s nadprůměrnými teplotami a jedno z nejsušších míst v ČR. Sucho je klimatická změna, na kterou je třeba se adaptovat. Vlny veder mají vliv na sucho a tím pádem ovlivňují i zemědělskou produkci a také mohou výrazně ovlivnit zdraví lidí. Existuje mnoho opatření, jak zabránit vysušování půdy. Jednou z možností je budování retenčních nádrží, které kromě protipovodňové funkce budou shromažďovat vodu a v případě jejího přebytku dotovat vody podzemním vsakováním nebo čerpáním do podzemí. Další možností je rovněž obnova mezí, remízků, mokřadů a malých vodních nádrží, tedy i starých rybníků. Tyto opatření jsou velmi důležitá do budoucna. Je tedy potřeba apelovat na zemědělce, aby na část půdy obětovali obnovu krajiny a budovali drobné i rozsáhlé mokřady, které by zachycovaly a čistily vodu, protierozní pásy a dbali na obnovu mezí a průlehub. Půdy bývají často silně zhutněné, s nízkým obsahem humusu a mohou tak jímat menší množství srážek.

7.1 ODPADOVÉ HOSPODÁŘSTVÍ

Na Hrušovansku zabezpečuje ve všech obcích nakládání s odpady soukromý poskytovatel. Pro obce jsou nejbližší skládky odpadu Únanov, cca 30 km, Žabčice, taktéž cca 30 km a Brno cca 60 km. Žádná ze skládek se tedy nenachází přímo v regionu. Podobně ani žádná skládka nebezpečného odpadu nezasahuje přímo do regionu.

Sběrné dvory se nacházejí v obcích Božice, Hrušovanech a Velkém Karlově. Na území MAS Hrušovansko se nachází 3 kompostárny (Břežany, Velký Karlov, Hevlín), což je nedostačující a bylo by vhodné zřídit další. Sběrné místo pro třídění odpadu plánuje zřídit obec Hevlín.

7.2 VODA

Na území MAS Hrušovansko se nevyskytuje významnější vodní plocha. Menší rybníky se nacházejí v Božicích, v Přírodní rezervaci Karlov, Břežanech, Mackovicích, Hrušovanech. V území se nacházejí menší potoky, např. Břežanka, Hrabětický potok, Anšovský potok. Regionem protéká řeka Jevišovka, která se na okraji obce Jevišovka vlévá do řeky Dyje.

V obcích Božice, Břežany, Dyjákovice, Hrušovany nad Jevišovkou, Mackovice jsou podzemní zdroje vod. Počet vodních vrtů je uspokojivý, ale z dlouhodobého pohledu je nezbytné jejich rozšíření. Obec Čejkovice, která odebírá vodu z vrtu v Mackovicích, plánuje do budoucna zbudovat vrt vlastní. Nový vodní vrt plánuje také město Hrušovany nad Jevišovkou.

Ochranná pásma vodních zdrojů jsou stanovena v obcích Božice, Břežany, Hrušovany nad Jevišovkou, Mackovice. Na území 2 obcí je vyhlášeno ochranné pásmo II. stupně přírodního léčivého zdroje Pasohlávky – Jevišovka a Hrušovany nad Jevišovkou.

Na území MAS Hrušovansko se za posledních 16 letů vyskytly 4 povodně. V roce 2002 (pětsetletá), 2006 2x (dvěstěletá, stoletá) a v roce 2014 (dvěstěletá) Přívalové povodně, též bleskové povodně, vznikají po krátkém přívalovém dešti a jsou typické pro suché oblasti.

Obec Velký Karlov zvažuje zbudování koupacího biotopu.

Celkově je na území MAS Hrušovansko nedostatek vody v krajině – území MAS Hrušovansko patří k nejsušším místům ČR. ČOV je v Hrušovanech n. J. a v obcích Božice, Čejkovice, Břežany, Božice, Hevlín, Šanov a Jevišovka.

7.3 KVALITA OVZDUŠÍ

Kvalita ovzduší je zásadním faktorem, který ovlivňuje životní prostředí. V Jihomoravském kraji v poslední době dochází ke zdatnému zlepšení kvality ovzduší. V současnosti je největším problémem znečištění ovzduší prachovými částicemi, které pocházejí zejména z vytápění a dopravy.

Vytápění biomasou ve Velkém Karlově přispívá k ochraně životního prostředí, protože při spalování nevznikají emise oxidu siřičitého a síra není vázána na vznikající nepatrné množství popele.

Subjektivně je kvalita ovzduší v území MAS Hrušovansko vnímána kladně. Region není zatížen výraznými průmyslovými zónami. Nepříznivý vliv může na ovzduší být období žní, kdy je v některých obcích zvýšená prašnost.

7.4 VÝSKYT CHRÁNĚNÝCH LOKALIT

V území regionu MAS Hrušovanska se nenachází žádný národní park. Co se tzv. Evropsky významných lokalit týče, v regionu MAS Hrušovanska se nachází tři. Jedná se o Trávní dvůr na území obce Hrabětice (smíšené jasanovo-olšové lužní lesy s výskytem vodních a mokřadních ptáků, obojživelníků a hmyzu), Božické rybníky na území obcí Božice a Šanov a Božický mokřad na území města Božice.

Na území obcí Šanov a Božice se nachází přírodní rezervace Karlov s řadou vzácných a ohrožených živočišných i rostlinných druhů. Koryto Příčnického potoka je zařazeno do soustavy NATURA 2000 a to především díky výskytu vzácného měkkýše – vrkoče bažinného (*Vertigo moulinsiana*).

Mezi významné přírodní atraktivity se řadí přírodní památka Hevlínské jezero, v okolí kterého se nachází mokřady se vzácnou faunou a florou. Jezero je tvořeno z několika malých jezer s rákosovým porostem a žije zde řada zvláště chráněných druhů obojživelníků a mokřadních ptáků. V obci Jevišovka se v nivě stejnojmenné řeky nachází vrbový háj, jemuž dominuje vrba

hlavatá, která zde byla v 16. století vysazena chorvatskými obyvateli. Některé zdejší exempláře jsou staré až 200 let.

7.5 VEŘEJNÁ PROSTRANSTVÍ

Veřejná prostranství obcí procházejí postupnými úpravami dle priorit. Vybavení venkovním mobiliářem je z obecného hlediska v území uspokojivé, přesto v některých místech chybí např. odpadkové koše, lavičky či sdílené smart technologie. Obce v území MAS Hrušovansko mobiliář pravidelně obnovují nebo doplňují.

Důležitým faktorem je doplňování/rozšiřování veřejné zeleně. Město Hrušovany nad Jevišovkou plánuje výsadbu alejí, revitalizace veřejných prostranství plánuje obec Šanov. Kompletní úpravu/zbudování vyžaduje zahrada MŠ v Šanově.

8 ŽIVOT V OBCÍCH

V členských obcích MAS Hrušovansko se po celý rok koná řada kulturních a sportovních akcí. V mnoha obcích se každoročně konají tradiční folklórní akce, mezi které patří především krojované hody. Téměř v každé obci kromě Hrušovan n. J. mají tradici hodové chasy. Mezi další kulturní akce, které se na Hrušovansku pravidelně konají, patří pálení čarodějnic, rybářské a hasičské závody, v obci Jevišovka chorvatské hody Kiritof a Veloinlinebraní.

Hrušovansko leží ve vinařské oblasti, proto nemůže být překvapením, že se ve vinařských obcích každoročně koná košt vín. Mnohé obce podporuje také mládež a pořádá kulturně – vzdělávací akce při příležitosti Vánoc, Velikonoc nebo Dušiček (dýňové stezky, dny dětí, rozsvícení vánočního stromu, velikonoční/vánoční dílničky). Za zmínku stojí každoroční slavnostní otevření cyklostezky Brno – Vídeň, která je velmi významná v celoevropském měřítku a prochází jižní částí Hrušovanska, především obcí Hevlínem a Jevišovkou. Pravidelně se také konají cyklovýlety po vyznačených cyklostezkách regionu.

I na spolky je Hrušovansko poměrně bohaté, velká většina jich bohužel není aktivních. Téměř v každé obce se nachází fotbalový klub nebo tělovýchovná jednota. V obcích dále působí myslivecké spolky, sbory dobrovolných hasičů, volejbalové kluby, okrašlovací spolky aj.

Ve všech obcích na Hrušovansku disponují vlastní knihovnou nebo pobočkou knihovny. Sakrální stavby mají kromě Velkého Karlova ve všech obcích. V Šanově je pouze kaplička se zvonící. Ve všech obcích vyjma Šanova a Velkého Karlova je kostel, v Šanově není zřízen hřbitov. Na řešeném území se nenachází žádné stálé kino ani muzeum. V Hrušovanech nad Jevišovkou lze sezónně navštívit letní kino.

Tělocvičnu nebo alespoň hřiště mají ve všech obcích. Krytý bazén mohou navštěvovat obyvatelé Hrušovan a Božic. Tato zařízení mají ale i nadmístní význam a dojíždějí do nich i obyvatelé okolních obcí. Krytý bazén v Božicích je 12,5 metrů dlouhý s teplotou vody 28 stupňů, která je díky obsahu soli léčivá. Součástí komplexu je i vířivka. Od roku 2006 mají v Hrušovanech nad Jevišovkou v provozu bazén s rehabilitačním centrem. Součástí je i sauna. Ze sportovní infrastruktury stojí jistě za zmínku i Sportcentrum Šanov, jehož součástí je ubytovací kapacita, kuželna, hala, relaxační služby a fitness.

9 NEZAMĚŠTNANOST

Ukazatel „podíl nezaměstnaných osob“ ukazuje procentuální poměr nezaměstnaných osob na celkový počet obyvatel ve věku 15-64 let. Podíl nezaměstnaných na území MAS Hrušovansko se v červnu 2021 pohyboval v průměru na 4,8 %. Nejmenší podíl nezaměstnaných měly obce Velký Karlov a Jevišovka. Naopak nejvyšší nezaměstnanost proti ostatním obcím zaznamenaly Pravice a Mackovice.

Tabulka 5 Počet nezaměstnaných v červnu 2021

Název obce	Počet nezaměstnaných	Podíl nezaměstnaných osob v %
Božice	53	5,0
Břežany	19	3,3
Čejkovice	8	5,4
Dyjákovice	31	5,3
Hevlín	59	5,9
Hrabětice	28	4,7
Hrušovany n/Jev.	90	4,0
Jevišovka	15	2,6
Mackovice	19	7,3
Pravice	19	7,5
Šanov	47	4,5
Velký Karlov	8	2,6

Zdroj: <https://data.mpsv.cz/web/data/>

Z tabulky č. 6 vyplývá, že vývoj nezaměstnanosti je optimistický. Zatímco v roce 2016 dosahoval průměrný podíl nezaměstnaných obcí v MAS Hrušovansko 10,3 %, v roce 2018 tento podíl poklesl o 34 %. V roce 2020 sice došlo jen k velmi nepatrnému navýšení průměru o 0,1 %, nicméně lze předpokládat, že důvodem byla koronavirová krize v ČR a s tím spojené propouštění. Nejvyšší propad v zaměstnanosti zaznamenala obec Čejkovice. V červnu 2021 je již průměrný podíl nezaměstnaných nižší o více než 2 %. Za sledované období průměrný podíl nezaměstnaných klesl o více než 53 %. Vývojový trend je tak příznivý.

Tabulka 6 Vývoj podílu nezaměstnaných osob

Název obce	Podíl nezaměstnaných osob v % 2016	Podíl nezaměstnaných osob v % 2018	Podíl nezaměstnaných osob v % 2020	Podíl nezaměstnaných osob v % 2021
Božice	10,8	6,7	7,3	5,0
Břežany	9,0	5,7	4,4	3,3
Čejkovice	9,2	8,3	10,2	5,4
Dyjákovice	12,5	8,6	7,8	5,3
Hevlín	10,5	7,2	7,5	5,9
Hrabětice	10,5	5,5	5,4	4,7
Hrušovany n/Jev.	7,2	5,0	5,5	4,0
Jevišovka	5,3	2,9	3,7	2,6
Mackovice	11,5	10,9	11,1	7,3
Pravice	14,2	7,9	8,3	7,5
Šanov	6,9	5,4	6,2	4,5
Velký Karlov	15,8	8,8	6,9	2,6
Průměr	10,3	6,9	7,0	4,8

Zdroj: <https://data.mpsv.cz/web/data/>, vlastní zpracování

10 ŘÍZENÍ OBCÍ, INFORMOVANOST, SPOLUPRÁCE

Všechny obce mají velmi obsáhlé a intuitivní webové stránky, které informují o dění v obci. Součástí je také často kalendář, díky kterému je uživatel informován o důležitých událostech a akcích konaných v obcích.

Webové stránky MAS Hrušovanska jsou: www.mashrusovansko.cz a v současné době probíhá jejich upgrade a redesign.

Webové stránky mikroregionu Hrušovansko, na který MAS volně navazuje, je možné navštívit na adrese www.hrusovansko.cz. Webové stránky mikroregionu obsahují turistické informace o zajímavostech v obcích mikroregionu, popis značených cyklostezek mikroregionu i kalendář akcí v mikroregionu.

MAS je aktivní i na sociální síti (Facebook) a informuje tak o dění a akcích v MAS, čímž spojuje aktéry v území. V řadě obcí mikroregionu jsou občané informováni o aktuálním dění místním rozhlasem nebo pravidelně vycházejícím zpravodajem. Obce dále informují své občany prostřednictvím úředních desek, které se nachází v každé obci.

Spolupráce MAS Hrušovansko s různými subjekty v regionu staví především na základech spolupráce nadvázané v rámci DSO Niva a Mikroregionu Hrušovansko, které oba působí na

území téměř 20 let. MAS přináší další možnosti jak prohlubování stávající spolupráce, tak navázání nových partnerství, především s neziskovým sektorem a podnikateli v regionu. MAS může do budoucna sloužit jako prostředník mezi jednotlivými subjekty působícími v regionu a pomáhat k párování vzájemných potřeb a stavět dlouhodobé spolupráce.

Stávající spolupráce jsou s jinými svazky MAS, kde se jedná o výměnu zkušeností, především je MAS Živé pomezí Krumlovsko-Jevišovicko.

Mezinárodní spolupráce těží z hranice regionu s Rakouskem. Přesněji s regionem Land um Laa, kde (v současné době již méně) probíhá spolupráce v oblasti turistiky (společné výlety, vzájemná propagace kulturních a sportovních akcí), spolupráce obcí a měst (výměna zkušeností), řešení společných příhraničních problémů.

11 BEZPEČNOST V OBCÍCH

Bezpečnostní složky, konkrétně policie a hasiči jsou ve všech obcích regionu, vyjma obce Jevišovka, zabezpečovány centrálně z obce Hrušovany nad Jevišovkou. Bezpečnostní složku policie zastřešuje Obvodní oddělení Hrušovany nad Jevišovkou. Obec Jevišovka spadá pod OOP Mikulov. Město Hrušovany nad Jevišovkou má dlouhodobý záměr zřídit na svém obvodu obecní policii, o této možnosti uvažuje také obec Hevlín. Ve všech obcích je k varování obyvatelstva k dispozici místní rozhlas.

Téměř všechny obce mají dobrovolné spolky hasičů. Dle dostupných informací se Spolky dobrovolných hasičů nenachází jediné v obcích Břežany, Hrabětice a Hrušovany nad Jevišovkou, kde je ale zřízena samotná požární stanice pro region. Krajské ředitelství Hasičského záchranného sboru Jihomoravského kraje zřizuje ve městě Hrušovany nad Jevišovkou svou organizační složku Požární stanice Hrušovany nad Jevišovkou. Jedná se tedy o profesionální sbor hasičů pro region. Bezpečnost v obcích spadá pod Integrovaný záchranný systém Jihomoravského kraje, který zřizuje a řídí jak hasičské, tak policejní a zdravotnické záchranné složky. V Hrušovanech nad Jevišovkou je také výjezdová základná ZZS Jihomoravského kraje. Nejbližší nemocnicí je pro většinu obcí Nemocnice Znojmo, vzdálená 20-30km, Dále pak Fakultní nemocnice Brno, která je vzdálená průměrně 40-60km. Pro obce Hrušovany nad Jevišovkou a Jevišovka je v uvedeném dojezdu ještě Nemocnice Břeclav.

12 CESTOVNÍ RUCH

Hrušovansko nelze považovat za typickou, turisty příliš vyhledávanou destinaci. Existuje zde však řada zajímavostí, které stojí za zmínku, a které mají do budoucna potenciál přilákat více turistů do regionu. Mezi významné přírodní atraktivity se řadí přírodní památka Hevlínské jezero, v okolí kterého se nachází mokřady se vzácnou faunou a flórou. Jezero je tvořeno z několika malých jezer s rákosovým porostem a žije zde řada zvláště chráněných druhů

obojživelníků a mokřadních ptáků. Jezero je však zanedbané a je třeba jeho okolí upravit a zpřístupnit široké veřejnosti.

K další místní přírodní zajímavosti se řadí přírodní rezervace Karlov se soustavou tří rybníků. Důvodem ochrany je vzácný porost v okolí místních rybníků. Místem vede naučná stezka Údolím lásky, která měří 5,4 km a lze z ní obdivovat řadu vzácných rostlin a živočichů. Vodní ptactvo, další živočichy a rostliny lze pozorovat také u Litobratřických rybníků nebo v přírodní lokalitě Trávní dvůr v Hraběticích.

Z historických památek na Hrušovansku patří k nejvýznamnějším Emin Zámek mezi Šanovem a Pravicemi pocházející z 19. století. Zámek je postaven v novobarokním slohu. Nachází se v malebném lesoparku a je spjatý s životem známého malíře Alfonse Muchy. Tento objekt ovšem neslouží jako turistická atrakce, ale jako domov sociální péče. Další historický objekt, který slouží jako domov sociální péče je Zámek Břežany. Původem barokní zámek byl přebudován do empírového stylu. Zámek stojí na vyvýšeně na katastru obce Břežany. Obklopuje jej rozsáhlý anglický park o rozloze 6 ha.

Významným turistickým prvkem v obci je kostel sv. Kunhuty, který vyniká svojí jedinečnou architekturou, i původní chorvatské domy. Kostel sv. Kunhuty spolu se sochou sv. Jana Nepomuckého před kostelem, a křížem u polní cesty, byly vyhlášeny kulturní památkou.

Dále je třeba zmínit zámek v Hrušovanech nad Jevišovkou. Ten byl postaven v 17. století a v současné době patří městu Hrušovany n. J. K zámku patří i zámecký park, který byl v minulosti obnoven. Nyní je zámek v havarijním stavu a veřejnosti nepřístupný. Další zajímavou kulturní památkou je sklepní ulička Božice – Borotice, kde se nachází staré sklípky určené pro úschovu vína. Na hranicích s Rakouskem lze dále obdivovat opevnění československé státní hranice pocházející z období před 2. světovou válkou. Pěchotní srub Závora se stal v roce 2017 Turistickým známkovým místem. V bunkru u Dyjákovic jsou dokonce možné i prohlídky. V obcích Hrušovanska se nachází mnoho drobných sakrálních staveb (sochy, kapličky zvoničky, boží muka).

Na Hrušovansku existují také možnosti sportovního vyžití. V Hrušovanech nad Jevišovkou se nachází rehabilitační centrum s krytým bazénem a saunou a víceúčelová sportovní hala. V Božicích je možné navštívit další relaxační centrum v regionu. Je zde krytý bazén se slanou vodou, která má pozitivní ozdravné účinky na lidské tělo. Ve Sportcentru Šanov lze využít kuželnu, sportovní halu, fitness a relaxační služby (např. solárium, saunu, atd.). V regionu neexistuje žádná pěší stezka, která by byla vyznačena Klubem českých turistů. Nachází se zde pouze naučná stezka Údolím lásky v přírodní rezervaci Karlov.

Pro oblast je velmi důležitá cykloturistika. Regionem vedou významné mezinárodní cyklostezky: cyklostezka č. 5 Brno-Vídeň, která prochází Hevlínem a okrajem extravilánu Hrušovany n. J. a Hrabětic a cyklostezka Greenway Praha-Vídeň vedoucí regionem z Dyjákovic do Hevlína. Území MAS protíná i cyklostezka regionální: Moravská vinařská stezka č. 5008 v Hraběticích, Šanově, Hrušovanech, Pravicích, Břežanech, Čejkovicích. Důležité jsou i místní

tematické cyklostezky Ahoj sousede, Po rovince, Mezi poli a vinohrady a Muchova, které návštěvníkům představují místní zajímavosti a procházejí všemi obcemi regionu. Chybí propojení cyklostezkou z Hrušovan nad Jevišovkou do Jevišovky, obec Božice dále plánuje doplnění cyklostezky od části Kolonie. Doprovodná infrastruktura na stávajících cyklostezkách je dostačující v počtu odpočívadel i značení, nicméně s přibývajícím nároky cyklistů je nutno konstatovat, že jakékoli další zázemí pro cyklisty dostačující není. V obci Jevišovka hrají důležitou roli výborné podmínky pro cyklisty i in-linisty, kteří se do Jevišovky sjíždějí ze širokého okolí. Obec je křižovatkou nejvýznamnějších cyklostezek v regionu, které navazují na mezinárodní trasy, jež propojují české a rakouské příhraničí. Jevišovka je vyhlášená svými zajímavými odpočívadly na trasách cyklostezek (U čápů, Vodnice, Rybí kost).

Dle dostupných informací se na Hrušovansku nachází přibližně 15 ubytovacích zařízení. Z pohledu destinační společnosti by bylo vhodné kapacitu i kvalitu jak ubytovacích tak restauračních zařízení navýšit.

Oblast čerpá především ze svého atraktivního reliéfu pro nenáročnou cykloturistiku. Rozvíjí se také agroturistika zaměřená na hipoturistiku. Výzvou do budoucna je zkvalitňování již nalezených cest pro rozvoj turistického potenciálu území a vinařská turistika. Pro oblast je velkou příležitostí sousedící příhraniční rakouský region Land um Laa.

Cestovní ruch také ovlivňuje nabídka ubytování. Z tabulky níže vyplývá, že v území je k dispozici 15 možností hromadného ubytování, což značí nízkou ubytovací kapacitu. Dle dostupných dat je v oblasti registrováno 56 subjektů vykonávající činnost ubytování, stravování, pohostinství, některé subjekty však nejsou ve své činnosti aktivní. V menších obcích se nacházejí většinou služby pohostinství, kvalitní ubytovací/restaurační zařízení uspokojující turisty však chybí. Absentují zde služby s označením babyfriendly, vyšší gastroslužby apod.

Tabulka 7 Hromadná ubytovací zařízení

Název obce	Počet subjektů
Božice	0
Břežany	0
Čejkovice	0
Dyjákovice	1
Hevlín	5
Hrabětice	1
Hrušovany n/Jev.	4
Jevišovka	2
Mackovice	0
Pravice	0
Šanov	2
Velký Karlov	0

Zdroj: https://www.czso.cz/csu/czso/data_pro_mistni_akcni_skupiny_mas

13 SHRNU TÍ ANALÝZY

Území MAS Hrušovansko trápí řada problémů, které omezují jeho rozvoj. Velkými tématy jsou problémy v oblasti bezpečnosti dopravy, konkrétně stav komunikací. Chybí chodníky a dostatečný počet parkovacích míst vzhledem k narůstajícímu počtu automobilů. S rozvojem je potřeba také modernizovat technickou infrastrukturu.

Pro boce je důležité udržet stávající síť mateřských a základních škol, které jsou zásadním prvkem občanské vybavenosti a mají výrazný vliv na migrační atraktivitu jednotlivých obcí. Území disponuje poměrně uspokojivým počtem mateřských a základních škol, u některých se však objevují problémy s nevyhovujícím stavem budov, nedostatečným nebo zastaralým vybavením či absencí bezbariérového řešení.

Z pohledu cestovního ruchu území MAS Hrušovansko chybí turistická atraktivita, která by do regionu přivedla více turistů. K rozvoji tohoto odvětví je nezbytná spolupráce relevantních aktérů a rozvoj turistické infrastruktury.

Klíčovým faktorem pro rozvoj obcí je dostatečný počet ploch pro bydlení či podnikání. Z dotazníkového šetření vyplynula nespokojenost občanů v této oblasti.

Problémem obcí v území MAS je stav některých budov. Nejedná se pouze o budovy obecních úřadů, ale i např. kulturní domy, které jsou často centrem kulturního vyžití v obcích, hasičské zbrojnice, školy apod. Budovy vyžadují rekonstrukce, zateplení či úpravu vytápění. V oblasti památkové péče nejsou obce schopny zajistit z vlastních zdrojů vyhovující stav památek (viz. zámek Hrušovany nad Jevišovkou).

Zásadním faktorem pro zvýšení atraktivity života ve zdejších obcích je zajištění potřeby kulturního a sportovního vyžití a adekvátní občanská vybavenost. V MAS Hrušovansko se nachází mnoho spolků, z nichž velká většina není aktivní. Pro další rozvoj oblasti je třeba udržet a rozvíjet lidský potenciál spolků, podporovat občanskou angažovanost a zlepšovat/doplnit místa, kde se občané mají možnost setkávat.